

KONINGINNEDAG

30 april

Koninginnedag

Wanneer twee Nederlandse gemeenten het bericht krijgen dat het Hare Majesteit de Koningin behaagt om haar verjaardag in deze gemeente te vieren, heerst er in eerste instantie grote vreugde. De landelijke publiciteit die dit evenement met zich meebrengt is niet in geld uit te drukken. Nu kan plaats X of Y zich profileren!

Even later slaat de paniek toe: wat komt er allemaal bij de organisatie van deze feestdag kijken? Zijn er voldoende financiële middelen om de stad er op zijn mooist te laten uitzien? Is de bevolking enthousiast genoeg?

Elk jaar kunnen we, achter de televisie gezeten of misschien wel live, de inspanningen van twee steden beoordelen. Den Haag en Scheveningen ontvangen Hare Majesteit dit jaar. Er valt weer veel te bekijken; van het mantelpakje van de vrouwelijke genodigden tot koekhappende verkeners.

In deze lesbrief krijgen leerlingen antwoord op de volgende vragen: waar komt Koninginnedag vandaan? Waarom is het een nationale feestdag en waarom is de kleur oranje onlosmakelijk verbonden met Nederland?

Doelgroep

Leerlingen van de groepen 7 en 8 van de basisschool (10-12 jaar)

Vakken en kerndoelen

Geschiedenis

Domein E

14 Leerlingen kennen in grote lijnen de belangrijke hedendaagse en historische gebeurtenissen, verschijnselen, ontwikkelingen en personen uit de geschiedenis:

- familie- en omgevingsgeschiedenis

Samenleving

18 De leerlingen kennen enkele hoofdzaken van staatsinrichting en de rol van de burger daarin. Het gaat in elk geval om:

- de betekenis van de monarchie in Nederland

Doelstellingen

- De leerling weet waar de oorsprong van Koninginnedag ligt
- De leerling weet waarom de Koningin een bindende factor in onze samenleving is
- De leerling kan zich een beeld vormen van de diverse facetten van Koninginnedag

Dank

Wij danken de beheerders van de volgende sites voor hun toestemming voor overname van afbeeldingen:

<http://www.ngw.nl/rykswap.htm>

<http://www.delftmarkt.nl/fotos/koninginnedag/thfotos.html>

<http://www.abcoude.com/koninginnedag/index.htm>

<http://worldroots.clicktron.com/brigitte/royal/wilhelminanether1880.htm>

WW

werkbladen

Waar komt Koninginnedag vandaan?

Voordat zij koningin wordt, is koningin Beatrix prinses Beatrix. Zo is het ook met koninginnedag gegaan. Deze dag heet van oorsprong Prinsessedag. De geschiedenis van deze feestdag begint op 31 augustus 1889. Prinses Wilhelmina wordt dan negen jaar.

Het plan om haar een speciale, nationale feestdag te geven is niet zomaar een spontaan idee. Het is zorgvuldig bedacht. Nederland heeft ook in die tijd al politieke partijen, weliswaar nog niet zo duidelijk als nu, maar er is een beweging die je kunt vergelijken met de VVD van nu. Dit zijn de liberalen. Ze bedenken Prinsessedag omdat het een beetje rommelt in hun partij en met deze feestdag willen ze de eenheid in hun partij verstevigen. Dat is de eerste reden voor Prinsessedag.

De tweede reden is dat Prinsessedag het volk gelegenheid geeft om zich meer achter de troon te scharen: het is dus ook goed voor de nationale eenheid. Het maakt mensen er trots op dat ze Nederlander zijn.

Een derde argument voor Prinsessedag is dat het de oogstfeesten kan vervangen. Deze worden aan het eind van de zomer gehouden, maar in heel Nederland op verschillende data. Wanneer je één feestdag hebt, weet iedereen waar hij aan toe is, denken de liberalen. Verder is Prinsessedag een feest voor iedereen. Niet alleen voor de boerenbevolking. Ook de burgers in de stad hebben dan een reden om feest te vieren.

In november 1890 overlijdt Koning Willem III, de vader van prinses Wilhelmina. Wilhelmina is troonopvolgster. Ze is pas 10 jaar, nog te jong om een land te besturen. Haar moeder, Koningin Emma, regeert daarom in de plaats van prinses Wilhelmina. Op 6 september 1898 wordt Wilhelmina tot Koningin ingehuldigd. Vanaf die dag heet Prinsessedag Koninginnedag. Wanneer Koningin Juliana het Koningschap van haar moeder Wilhelmina overneemt, verschuift de datum van Koninginnedag naar 30 april; dat is de verjaardag van koningin Juliana. Als eerbetoon aan haar moeder verandert Koningin Beatrix later de datum van Koninginnedag niet in 31 januari, de datum van haar verjaardag. Koninginnedag blijft, ook wanneer Beatrix de troon bestijgt, op 30 april 1980.

*Een van de eerste foto's van prinses Wilhelmina.
Deze foto is genomen in 1884*

1. Hoeveel jaar moet volgens jou een prins of prinses zijn om een land te kunnen besturen? Denk je dat een jongen het beter kan dan een meisje? Praat er met elkaar in een kringgesprek over.
2. Veel mensen vinden Koninginnedag onzin omdat ze een koningin niet meer van deze tijd vinden. Van hen mag het koningshuis afgeschaft worden. Wat vind jij hiervan?
3. De steden die door de Koningin bezocht worden doen hun uiterste best om zo veel mogelijk van hun stad te laten zien. Wat zou de koningin beslist niet mogen missen als ze jullie stad bezoekt?
4. Welke stad zou jij als Koning of Koningin uitkiezen om je verjaardag te vieren?

Koninginnedag en Oranje

Kijk maar eens om je heen in je groep; de kans is groot dat er iemand inzit die een plaatsnaam als achternaam heeft. Vroeger was dat heel gewoon. Er is niet zoveel fantasie op het gebied van namen. Kinderen krijgen vaak de naam van hun vader; Jan' s zoon wordt naar verloop van tijd Janssen. In de namen van plaatsen of streken verandert bijna niets. Het journaal wordt gepresenteerd door Marga van Arnhem en Jochem van Gelder heeft veel succes op tv.

Ook de naam van ons Koningshuis 'het huis van Oranje' is afkomstig van een streek in het land. Niet in ons land, maar in Frankrijk. Daar ligt het prinsdom Oranje. Als in 1533 in het Duitse stadje Nassau het jongetje Willem wordt geboren op Slot Dillenburg, erft hij dat stuk van Frankrijk van zijn neef. Hij erft ook een aantal stukken van Nederland. Willem mag zich Prins van Oranje noemen en al gauw staat hij bekend als Willem van Oranje.

Iedereen kan zich op 30 april koning of koningin voelen. Zelfs op de fiets.

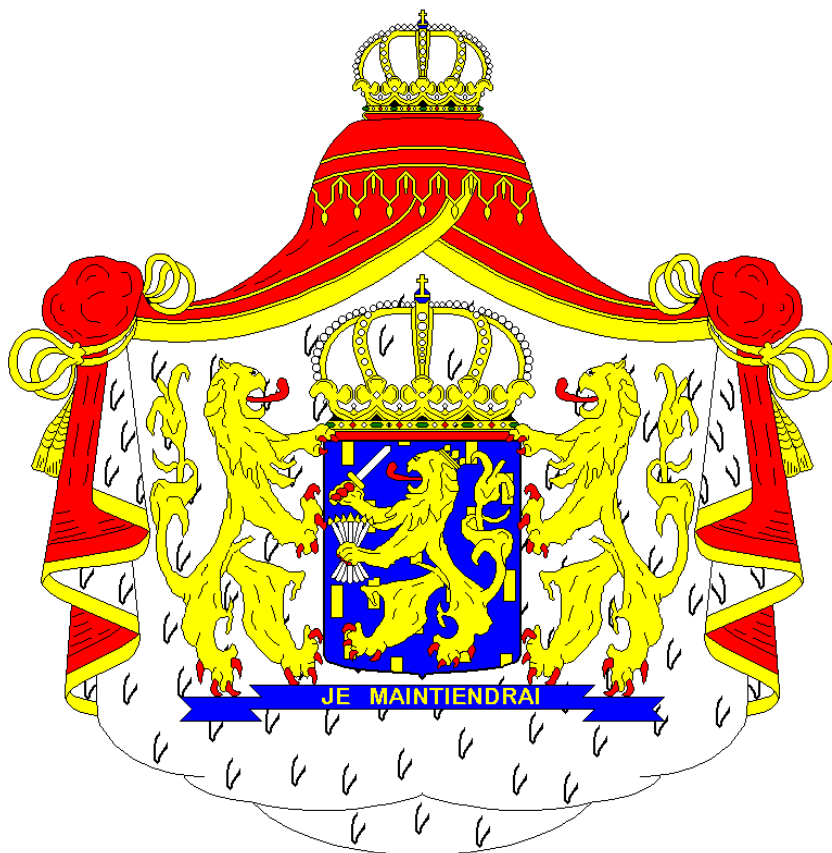
Navolgingen van Willem van Oranje, of Willem de Zwijger zoals hij ook wel genoemd wordt, dragen voortaan de naam Van Oranje Nassau.

De kleinzoon van Willem van Oranje, Koning Willem III, wordt niet alleen vorst in de Nederlanden, maar ook Koning van Engeland. Hij wordt daartoe uitgenodigd door Engelse grootgrondbezitters en kooplieden. Daartoe moet hij wel eerst de katholieke Engelse Koning Jacobus verslaan. Dat doet hij. De protestantse Willem van Oranje wordt de held van de protestantse Ierse kolonisten. Deze noemen zich tot op de dag van vandaag Oranjemannen.

In 1784 wordt, vanwege politieke redenen, het dragen van de kleur oranje door de Staten-Generaal verboden. De Staten-Generaal is de officiële naam voor de Eerste en Tweede Kamer samen.

Het verbod op het dragen van de kleur oranje is al heel lang geleden weer ingetrokken. Dat is goed te zien bij sportwedstrijden zoals bij het EK voetbal 2000:

'Veel mensen zijn gek van voetbal. Of gewoon gek van de voetbalgekte die ontstaat zodra er een groot toernooi aankomt. Zoals het Europees Kampioenschap voetbal. De winkels puilen uit van de oranjeprullaria die nu al te koop zijn. Ook de supermarkten proberen flink geld te halen uit de nationale oranjemanie. Het assortiment is daarom uitgebreid met oranjeproducten zoals oranje vla, oranje koeken en zelfs oranje roomkaas. Uit onderzoek blijkt dat hoe langer het Nederlands elftal in de race blijft, hoe meer de supermarkten profiteren: elke week dat Oranje meedoet levert de grootgrutters 50 miljoen gulden extra omzet op!'

*Het wapen
van de Oranje's*

Prins Willem Alexander is overigens vernoemd naar Willem van Oranje. Achter de naam Willem staat op officiële papieren het Romeinse cijfer IV. De vraag is of hij als hij koning is, koning Willem IV zal heten. In elk geval zal hij het Rijkswapen voeren, het wapen van Nederland. Het Rijkswapen is identiek aan het wapen van het staatshoofd en is voor het laatst in 1980 vastgesteld bij het Koninklijk Besluit van 23 april 1980 nr 3. Het besluit omvat een aantal artikelen, waarvan het eerste luidt: 'In azuur, bezaaid met blokjes van goud, een leeuw van goud, gekroond met een kroon van drie bladeren en twee parelpunten van hetzelfde, getongd en genageld van keel, in de rechtersvoorklauw opgeheven houdende in schuinlinkse stand een zwaard van zilver met gevest van goud en in de linker- een bundel van zeven pijlen van zilver met punten van goud, de pijlen te zamen gebonden met een lint mede van goud.' Het wapen van Nederland, het Rijkswapen, is een combinatie van het stamwapen van Nassau en de pijlen en het zwaard van het wapen van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. De wapenspreuk is afgeleid van de wapenspreuk van de Oranje's.

opdracht

1. Welke voorwerpen in jullie klas zijn oranje? Hebben ze wel of niet te maken met het oranjevoel?
2. Welke kledingstukken zou jij niet meer aanmogen als het dragen van de kleur oranje nu verboden zou worden? Draag je ze omdat je de kleur mooi vindt of omdat je supporter van oranje bent?
3. Wat vind jij een goede naam voor Willem Alexander als hij straks koning wordt? Waarom?
4. Bij een koningshuis hoort een koninklijk wapen. Bij ons is dat de oranje leeuw. Maxima heeft geen koninklijk wapen. Ontwerp een wapen voor haar.

Hoe wordt het gevierd?

In tal van steden zijn het hele jaar door Oranjeverenigingen actief. In elke stad waar een Oranjevereniging is, wordt het feest door deze vereniging gepland. Vroeger hadden zelfs sommige wijken in een stad een aparte Oranjevereniging. Het aantal verenigingen is in de loop der jaren teruggelopen, maar het aantal mensen dat koninginnedag echt viert neemt toe.

Meestal begint een traditionele Koninginnedag met een aubade. Dat is een deftige naam voor een het toezingen van een persoon. Wanneer voor jouw verjaardag je hele groep 'lang zal ze leven' voor je zingt, is dat een aubade; tenminste; wanneer het 's morgens vroeg gebeurt. Een echte aubade is altijd 's morgens vroeg.

De Koningin kan niet overal tegelijk zijn, ze viert haar verjaardag dit jaar in Den Haag en Scheveningen en daarom wordt in andere steden de burgemeester in haar plaats toegezongen door schoolkinderen.

*Kindervrijmarkt in Delft.
Mark en Tom doen goede zaken.*

Daarna staat er over het algemeen een kindervrijmarkt op het programma. Je kunt op zo'n vrijmarkt spullen die je niet meer nodig hebt of waar je op uitgekeken bent verkopen. En voor het geld dat je daarmee verdient kun je bij een ander kind een eindje verderop nieuwe spullen kopen.

Meestal moet je allerlei vergunningen hebben als je iets op straat wilt verkopen. Dat geldt voor volwassenen. Kinderen mogen normaal gesproken helemaal niets op straat verkopen. Alleen op Koninginnedag wordt er een uitzondering op deze regel gemaakt.

Na de kindervrijmarkt zijn er kinderspelen. Om de een of andere reden zijn dat altijd een beetje ouderwetse straatspelen zoals zaklopen, steltlopen en koekhappen. Vaak wordt koninginnedag afgesloten met vuurwerk.

1. Maak met je groep een top vijf van Nederlandstalige liedjes die je voor de koningin zou willen zingen als ze op bezoek komt.
2. Op welke manier kun je je school versieren zodat die er echt bijzonder uitziet? Maak er een tekening van.
3. Wat voor activiteiten kunnen jullie verzinnen om voor een goed doel op de kindervrijmarkt geld te verdienen?
4. Welk goed doel komt in aanmerking voor de opbrengst?
5. De kinderspelen van koninginnedag zijn meestal niet zo modern. Misschien duurt het even voor dat de spelletjes van nu op een toekomstige Koninginnedag gespeeld worden. Welke kinderspelen van nu maken in 2025 een goede kans? Noem er drie.

Koninginnedag in het buitenland

Niet alleen in Nederland vieren we Koninginnedag. Overal op de wereld zijn er wel Nederlanders te vinden. Die komen graag en veel bij elkaar op bezoek. Voor de gezelligheid. Gezelligheid is namelijk een typisch Nederlands woord. Zo wordt bij veel Nederlandse Verenigingen in het buitenland Koninginnedag aangegrepen om bij elkaar te komen.

De Dutch Courier is de digitale krant van de Nederlandse gemeenschap in Australië. Deze krant bestaat al 30 jaar. De laatste tijd in digitale versie. Van alle feesten die de vereniging viert wordt verslag gedaan; maar ook degenen die het Nederlandse voetbal volgen, vinden hier de laatste berichten. Van de bruiloft tussen prins Willem Alexander en Maxima is nauwgezet verslag gedaan. Ongetwijfeld wordt ook de viering van Koninginnedag weer uitgebreid beschreven.

Voor Nederlanders in het buitenland is er zelfs een speciale website met meezingliedjes (karaoke, zie <http://home.wxs.nl/~soja/holkar.htm>). Ook het Wilhelmus kan zo overal ter wereld meegezongen worden. Het geeft zelfs niet dat je de woorden niet allemaal meer weet, want ze staan erbij.

De Netherlands America Association of the Delaware Valley kondigt Koninginnedag als volgt aan:

"Koninginnedag is a Dutch national holiday. The Netherlands celebrates 'Koninginnedag' on April 30th. 'Koninginnedag' means 'Queen's Day'. It's the nationwide celebration of the Dutch Queen's birthday. Flags are flown throughout the country. Street games, fairs and flea markets are organized everywhere.

Usually some speeches are held, the national anthem "Het Wilhelmus" is sung and the festivities include food, drinks, music, and lots of entertainment for children. Some typical children's games are: bite-the-cake (koekhappen), sack race (zaklopen), walking on stilts (op stelten lopen), walking on tins (op blikken lopen), climbing posts (paalklimmen)." Kortom, een echte, ouderwetse koninginnedag.

In de meeste landen ontvangt de Nederlandse Ambassade op 30 april de Nederlanders voor een drankje en een hapje (zoals een haring!) op de verjaardag van Hare Majesteit.

1. Wat vindt jouw groep typisch Nederlandse lekkernijen? Vinden jullie ze ook lekker? Noem drie snoepsoorten, drie dingen voor op het brood en drie warme maaltijden.
2. We hebben het in de tekst hierboven over Amerika en Australië. In welke landen wonen nog meer veel Nederlanders?
3. Wat kan een reden zijn om naar een ander land te gaan emigreren? Praat er met je groep over.
4. Wat zou jij het allermeeste missen wanneer je volgende maand naar het buitenland zou verhuizen?

H

Handleiding

Waar komt koninginnedag vandaan?

Werkblad 2 geeft een introductie op het fenomeen Koninginnedag. De opdrachten kunnen klassikaal of in groepjes worden uitgevoerd.

1. Op deze vraag zijn geen goede of foute antwoorden te geven. Sommige Koningshuizen hebben een mannelijke –en andere weer een vrouwelijke troonopvolger. Vast staat wel dat een aankomend koning of koningin een gedegen ‘opleiding’ krijgt om hem of haar klaar te stomen voor het koningsschap. Het moment van troonopvolging is in elk geval niet bij wet bepaald; nog in Nederland, nog in de ons omringende koninkrijken.
2. Nederland heeft een vereniging van tegenstanders van de monarchie: het Republikeins Genootschap. De leden van dit genootschap zijn voor een gekozen staatshoofd. Frappant is in dit geval dat minister Brinkhorst van Economische Zaken enkele jaren geleden verklaarde in De Nieuwe Revu wel begrip voor dit standpunt te hebben; ondanks het feit dat zijn dochter de aanstaande echtgenote van een prins van Oranje is. Uw leerlingen kunnen bijvoorbeeld discussiëren over de voor- en nadelen van een koningin in plaats van een president.
3. Uw leerlingen kunnen hier per groep een lijstje maken van wat zij zien als de bezienswaardigheden van uw gemeente. Laat hen de lijstjes vergelijken en toelichten waarom ze deze keuze gemaakt hebben. Met de totale groep kan er hierna een gezamenlijke lijst worden gemaakt.
4. Welke stad zou jij als Koning of Koningin uitkiezen om je verjaardag te vieren? Deze opdracht spreekt voor zich, maar laat uw leerlingen hun keuze wel beargumenteren. Dit kan mondeling of schriftelijk.

Koninginnedag en Oranje

Op deze werkbladen gaan we in op de relatie tussen de kleur oranje en ons koningshuis. De opdrachten van dit werkblad kunnen het beste individueel of in kleine groepjes gemaakt worden.

1. Deze opdracht spreekt voor zich. De oranjegerelateerde voorwerpen kunnen gerubriceerd worden per gelegenheid waarvoor ze gemaakt zijn: WK, EK, Koninginnedag. Mocht er in uw groep weinig oranje te vinden zijn, kunnen de leerling een kleine tentoonstelling van van huis meegebrachte voorwerpen maken.
2. Naast dat oranje de Nederlandse kleur bij uitstek is, is het ook een modegevoelige kleur. Dit aspect kan meespelen in een discussie in uw groep.
3. De keuze zal waarschijnlijk gaan tussen Koning Willem, Koning Willem-Alexander en Koning Willem IV.
4. Maxima heeft geen koninklijk wapen. Voor dat uw leerlingen er een voor haar gaan ontwerpen moeten ze er over praten wat er op moet. Wat hoort typisch bij Argentinië? Of maak je een wapen dat weergeeft dat ze voortaan in een land van klompen en tulpen woont? Een Argentijns rund op klompen?

Hoe wordt het gevierd?

Uit profiel Koningin Beatrix 60, NRC Webpagina's van 29 januari 1998 komt onderstaande bijdrage:

Burgemeester A. Ph. Hertog van de Noord-Hollandse gemeente Velsen ontving de koninklijke familie op Koninginnedag 1997. Hertog: "Ik had het hof voorgesteld eens wat anders te doen dan het bekende programma, maar toen vertelde hofdame mevrouw Van Karnebeek mij dat de koningin prijs stelde op een traditioneel programma met spelletjes, waarbij allochtonen en gehandicapten niet vergeten mochten worden. Ik heb nog gearzeld of ik enkele tegenvoorstellen moest doen, maar uiteindelijk werd het de traditionele aanpak. We hebben allerlei spelletjes uit de verschillende wijken bijeengebracht: radiografisch bestuurde boten, volksdansen, trampolinespringen. Een school had een orkest samengesteld dat een medley van oud-vaderlandse liederen ten gehore bracht. Ik kreeg van de hofhouding te horen dat de koningin het dit jaar wat korter wilde houden dan andere jaren. 'Je hebt een uur', zeiden ze. In vorige jaren was het anderhalf uur per gemeente. Ik heb geen idee waarom het wat korter moest. Je hebt diezelfde dag ook de verjaardag van prinses Juliana, daar wilden ze ook nog naartoe. Tijdens het bezoek hield de hofhouding in ieder geval de hand op het horloge: als een onderdeel wat te lang dreigde te duren, werd ik daarop geattendeerd. Koningin Beatrix was zeer goed geïnformeerd en belangstellend. Met de cadeaus die ze kreeg van de bevolking langs de route was ze zeer precies: die moesten allemaal mee. Ze werden ingeboekt om naar het archief te gaan. Daarvoor hadden wij vier cadeau-aanpakkers benoemd, zogenoemde runners."

Op werkblad 5 kijken we naar de gemiddelde viering van Koninginnedag. Meestal traditioneel. Daarin lijkt niet zoveel te veranderen, wel in het aantal feestvierders. Dat neemt ieder jaar toe. De opdrachten kunnen individueel of in kleine groepjes gemaakt worden. De keuze van een goed doel kan in een groepsgesprek bepaald worden.

1. Een top vijf van Nederlandstalige liedjes. Moeten het ouderwetse of moderne zijn? Wat is nu in? Laat leerlingen eerst individueel of in kleine groepjes de liederen bepalen. Maak daarna op het bord een klassen-topvijf.
2. Hang de tekeningen in de klas op en maak er een kleine tentoonstelling van of plaats de leukste in de schoolkrant.
3. Deze opdracht spreekt voor zich. De activiteiten kunnen uiteenlopen van het verkopen van zelfgemaakte vlaggetjes tot het verkopen van oranje koeken en het zingen van de top vijf van Nederlandstalige liedjes.
4. –
5. Welke spelletjes zijn nu in? Zijn ze tijdelijk of blijvend? Zouden er in 2025 nog knikkers zijn. Of stepjes? Worden er dan in plaats van zakloopwedstrijden skatewedstrijden georganiseerd? Elk kind schrijft zijn drie favorieten op een blaadje en er wordt een gezamenlijke groepslijst gemaakt. Is het een zomerlijst of een winterlijst?

Koninginnedag in het buitenland

'Bring your unwanted items: Dutch Books/Magazines, Household Items, Toys, Board Games, ANYTHING as long as it is in good condition! No clothing, please. You are also encouraged to bring *'Lekkere Hapjes'* - any type of finger food is appreciated: meatballs, pretzels, potato chips, chicken wings, cheese, etc. There will be *PANNEKOEKEN* prepared while you wait!

Deze tekst staat vermeld op de uitnodiging van een Nederlandse Vereniging in Amerika.

Dit werkblad is met name bedoeld om uw kinderen te laten nadenken over het feit dat sommige Nederlanders in het buitenland veel traditioneler zijn en veel meer hangen aan vaderlandse gewoonten dan de meeste in Nederland wonende ingezetenen.

1. Deze opdracht spreekt voor zich. Wat is nou typisch Nederlands? Het favoriete Engelse gerecht is, zoals pas is gebleken, een Indisch kipgerecht. Is een hamburger nou wel of niet Nederlands? Ruimte genoeg voor een lekkere discussie.
2. In de Canada en Nieuw-Zeeland bijvoorbeeld. Veel mensen zijn na de Tweede Wereldoorlog naar deze landen geëmigreerd en er zijn bloeiende Nederlandse gemeenschappen.
3. Armoede, onvrede met de politieke situatie in eigen land (veel boeren vinden dat ze van de politiek te weinig ruimte krijgen om te boeren), relatie met een buitenlander, enz.
5. Wat zou jij het allermeeeste missen wanneer je volgende maand naar het buitenland zou verhuizen? Word jij vervolgens lid van de drop-van-de maand-club, waarbij je elke maand, tegen betaling, een kilo drop krijgt toegestuurd in het buitenland?

Meer informatie op internet:

<http://www.rnw.nl/kids/Nederland/Feestdagen/Koninginnedag.html>
Wat is Koninginnedag?

<http://www.rotterdamers.nl/dagel/dagel23.htm>
Koninginnedag in de jaren '20 en '30 van de vorige eeuw met mooie grote foto's

<http://www.speelzolder.com/koninginnedag/index.htm>
Allerlei leuke dingen over koninginnedag, met verhalen, moppen en knutselideeën

<http://oranje.pagina.nl/>
De Oranje-startpagina

<http://www.koninklijkhuis.nl/NL/kindersite/kindersite.html>
De officiële pagina van het Koninklijk Huis voor kinderen